

i llibres LECTURES

NOVEL·LA // David Trueba torna a la literatura

▶▶ David Trueba, al camp de futbol de la Casa de Campo de Madrid.

Dins i fora del terreny de joc

Nou anys sense una novel·la de David Trueba (Madrid, 1969) –l'anterior va ser *Nueve amigos*– són molts anys. Però si la següent ha de ser com *Saber perdre*, se li pot permetre fins i tot algun més. Perquè aquesta obra és, sens dubte, la més treballada i més ben travada d'aquest polivalent autor. Filmada a càmera lenta, hi van rellicant seqüències com gotes d'aigua en un vidre que, avançant, acaben per omplir un llibre que dignifica la derrota d'uns personatges condemnats a aprendre a treure'n profit.

En un projecte molt ambiciós, David Trueba posa en joc quatre personatges les vides dels quals es troben a Madrid. Sylvia té 16 anys, estudia sense entusiasme i té ganes de canviar però no sap com. Va provant. És verge, i la seva millor amiga, Mai, en canvi, no para de fer-ho. Els seus companys de classe juguen en una altra lliga. Això sí, sap guardar un secret. Viu amb el seu pare, Lorenzo, un paio abandonat per la seva dona, poc solvent, que s'arrisca a perpetrar un crim amb el qual alliberar part de la seva angoua. El pare de Lorenzo i avi de Sylvia és Leandro, un home amb

ganes de recuperar temps perdut en el sexe, aquella revelació que, de cop i volta, esdevé el port de la seva vida. La seva dona ingressa en un hospital. A la infermera que l'atén, en un moviment inconscient, se li veu l'entrecuix perquè al cervell de Leandro s'encengui l'alarma. Leandro veu unes calcetes com si tастés la magdalena de Marcel Proust.

A més a més, una nit Sylvia és atropellada per Ariel Burano, un futbolista argentí acabat d'instal·lar a la capital d'Espanya, que va arribar al club com una estrella però que no acaba d'explotar. Entre ells sorgeix un relació que no hauria estat possible 10 anys enrere, quan un adolescent no tenia mòbil ni en els seus millors somnis. L'altercat es produeix mentre comença la temporada. Els queda tot el curs...

Davant d'un fresc com aquest, la gràcia de la història, més que les casualitats i les confluències de personatges, està en com s'explica. I en aquest àmbit, el primer que crida l'atenció és el perfecte control del temps de la novel·la.

Saber perdre està construïda amb petits salts temporals calculadíssims, que doten la narració d'una cadència enve-

jable. Això va acompanyat de la precisió en les descripcions, les vides dels diferents personatges: el món adolescent de Sylvia i la doble vida a la qual es veu catapultada, el sexe de prostíbul de luxe i, per damunt d'això, la poderosa dissecció del món del futbol dins i, sobretot, fora del terreny de joc, que porta a terme el narrador.

Els personatges de *Saber perdre* es defineixen per ells mateixos. Les seves reaccions i les seves paraules els delaten. Malgrat que alguns desenllaços es vegin venir (i tot i que no se sàpiga on van els euros promesos pel club de futbol per silenciar l'atropellament), la novel·la té aparicions magistrals com la religió, un obstacle en la relació entre Lorenzo i Daniela, la treballadora immigrant que li desperta l'avidesa sexual igual com l'hi atura.

En definitiva, a *Saber perdre* es posiciona una galeria de personatges honestos, que aconsegueixen tensió narrativa i que fan que el novel·lista surti victoriós del terreny de joc, i és que Trueba no és un davantier centre oportunista, més aviat tot al contrari, és un cervell que sap canviar el joc mil·limètricament, d'aquells que lluiten i aconsegueixen treure el millor d'ells mateixos. És a dir: un titular indiscutible.

EUSEBI LAHOZ
[elaho@elperiodico.com]

SABER PERDER
David Trueba
Editorial: Anagrama
Pàgines: 520
Preu: 20 €

POESIA // La lírica de Gelman

Més que vida

Juan Gelman (Buenos Aires, 1930) fa molts anys que es dedica al bon ofici de poeta –el seu primer llibre *Violín y otras cuestiones* és de 1956–. L'horror de la dictadura de Videla, en què va perdre un fill amb la seva dona embarassada, l'imposat exili i la tardana troballa d'una neta que no va conèixer la seva mare assassinada, no només el va portar a viure a Mèxic sinó a fer-se una potent veu lírica fora de l'Argentina. La recent concessió del premi Cervantes ho reitera, tot i que molts dels seus llibres han estat publicats des dels anys 90 per Visor, editorial que ha estatrenat amb el seu últim títol, *Mundar*, la col·lecció *Palabra de Honor*, amb què celebra 40 anys de poesia.

A Gelman, poeta clarament de tradició metafísica, (com Anna Akhmatova) en alguns moments, la salvatjada del seu temps el va acostar més a la realitat. Però la seva veritable especialitat és l'aprofundiment, l'acostament a la vida amb aguda paraula per ensenyar gairebé màgicament el que hi pugui haver a sota. *Mun-*

dar recupera plenament aquella tradició de modernitat trencada i fonda per mostrar l'allenditat.

Com si fos un presocràtic, gairebé tots els seus poemes tenen la seva sentència admirable: «*La diosa Palabra, o búfala o leona, sólo visita a los que ama*». O «*El disparate de la tristeza y/ sus animales que/ hurgan por todos lados...*». No és en absolut aquesta poesia de Gelman aliena a la realitat (parteix de la quotidianitat i la immediatesa), però es diria que evita quedar-se en això, ja que busca descobrir i ensenyar el cor de la matèria, fosc o clar. Si diu «*¿Qué sabe el poema? Nada*», no pretén (al contrari) negar la poesia, sinó afirmar que aquesta és un do sovint inesperat, que dóna sentit al

món, com sense adonar-se'n: «*Raro el que se muestra/ a sí mismo a sí mismo...*». És un filòsof de la naturalesa que sorprèn a la cantonada de la nova avinguda, amb fondàries de verb i el profund sentiment que la vida és més que vida. El lector s'hi ha d'habituar.

MUNDAR
Juan Gelman
Editorial: Visor
Pàgines: 138
Preu: 18 €

LUIS ANTONIO DE VILLENA
[ladevillena@elperiodico.com]

CIÈNCIA-FICCIÓ // Premi Just Casero

Cap al planeta Xeix

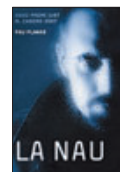
Bon auguri per a la nova etapa editorial del premi Just M. Casero que la seva 27a edició hagi recaigut en una novel·la curta tan digna com *La nau*. Bon auguri també per al debut del seu autor, Pau Planas (Girona, 1974), i bo per als lectors, que trobaran en aquestes 100 pàgines més literatura que en molta novel·la a l'ús.

A partir d'una situació paral·lela a la de l'únic llibre que se cita a la narració, *La muntanya màgica*, de Thomas Mann, però en línia amb les distopies clàssiques de la ciència-ficció, i encara més amb les indagacions metafísiques d'escriptors com Ray Bradbury o Stanislaw Lem –i fins i tot hi haurà qui evocui, des d'altres angles, Franz Kafka i el Miquel de Palol d'*El legislador*–, Planas relata a *La nau* les impressions d'un anònim tripulant que solca l'espai camí del planeta Xeix amb 200 persones més.

Extractades del seu diari durant dos anys i mig, aquestes impressions s'obren amb un petit

inventari d'ociositats, però després de la pèrdua de contacte amb la Terra arriben els dubtes: ¿Qui viatja realment a bord? ¿Conèix algú la seva missió real? ¿Pot ser tot una trampa, una prova pilot, un joc absurd? A mesura que les rutines de navegació es van ensorrant, el que semblava un viatge interestel·lar es converteix en mans de Planas en una doble inquisició metafísica, sobre el destí de les existències individual i col·lectiva. ¿Saben on anem, amb qui i per què, o n'hi ha prou amb un pas mal fet perquè res no tingui sentit?

La nau potser no és l'exhibició d'originalitat de l'any, però la treballada veu del narrador, rica en matisos lingüístics i filosòfics, i la seva gèlida atmosfera, aliena a concessions hollywoodianes, alcen el seu vol. Gràcies a això, i amb permís d'un Albert Sánchez Piñol encara galàctic, el pas per *La nau* deixa amb *La pell freda* i un enorme optimisme pel planter.

LA NAU
Pau Planas
Editorial: Amsterdam
Pàgines: 96
Preu: 14 €

RICARD RUIZ GARZÓN
[rui@elperiodico.com]